Број 95 У Новом Саду, у уторак 3. (16.) маја 1911. Година XLVI.

»Застава« излази сваки дан изузев, а недељом и празницима два недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску над се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Појединим јутарњи бројеви стају 2 потура.

ЗАСТАВА

За оглашења плаћа се 12 пот. од сваког реда у овакве ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у истој кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 29

Појединим јутарњи бројеви стају 2 потура.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Хвалисавци.

Ако питате самосталце, како стоје ма где, а нарочито у Срему, они се испрсе, те се почну хвалити, како је сав народ уз њих. Кад говоре о томе: зашто су пали по други пут при избору посланика у ердевичком срезу; зашто су пали по други пут при избору посланика у Ср. Карловцима; зашто су пали при изборима за епархијску скупштину: они причају, како су се овде закаснили, а онде су их радикали преварили и измишљају стотину изговора. Само неће никада признати, да у народу немају већине.

Но буде да ухвате кад код и лисицу, па се то догодило сад и самосталцима. Кад је прошлог петка била скупштина самосталне странке у Загребу, поздравио је ту скупштину и др. Стеван Симоновић, првак самосталне странке у Ср. Карловцима.

Он није мислио да ће у „Србобрану“ штампати његов брзојав. Он је држао, да ће тај брзојав остати међу њима. Али је он у свом брзојаву похвалио Светозара Прибићевића, а Светозар Прибићевић није ни хтео да прећути тај брзојав, него га је штампао у „Србобрану“.

Тај брзојав гласи реч по реч овако:

Ср. Карловци. Изненада спречен да дођем, поздрављам данашњу скупштину самосталне странке одобравајући досадањи рад главнога одбора. Вођи странке Светозару Прибићевићу у поводу прозирне кампање, нарочиту изјаву поверења, јер без њега нема самосталне странке. Предлажем покретање агитационог листа за Срем, који (Срем) без листа и организације још у веку дрема. Без листа сеоа Срем не може рачунати

Ето како стоје самосталци у Срему, као што то они један другоме и сами признају. А кад изађе први број тога листа, онда они имају већ готов чланак за први број, у коме ће доказивати, да је све Српство уз њих, а у Срему су сви листом уз самосталну странку. Да, да, такви су самосталци.

Српски франковци.

Српска самостална странка примила је прошлога петка на својој страначкој скупштини франковачки програм у ствари Босне и Херцеговине т. ј. да се Босна и Херцеговина присједине Хрватској Славонији и Далмацији.

Дабогме, удесили су то тако, да Хрватима могу казати: Ми смо за то! А да Србима могу казати: Ми то још нисмо сасвим примили, него је била реч да ми то мећемо у свој програм тек на другој нашој главној скупштини.

Како су то схватили загребачки листови, који су у пријатељству са самосталцима? „Аграмер Тагблат“ донео је у свом најновијем броју чланак под насловом: Хрвати и Срби. А на крају каже: „Српска самостална странка створила је солидну основу за нову политику јужних Словена у монархији.

А шта вели „Хрватски Покрет, тај рођени брат и најприснији друг српских самосталаца:

„Српски Покрет“ у свом 110. броју од прошле суботе пише у свом уводном чланку под насловом: „Важне изјаве Срба“ ово:

„Пре десетак година нису могли овде (у Загребу) Срби да несметано прославе једну културну славу (Зизјеву), код које су једнако морали и Хрвати суделовати, а данас не само, да се је могла држати велика једна политичка скупштина Срба у Загребу, већ је тој скупштини могао једнако присуствовати најзагриженији Старчевићанац, као и ексклузиви стални Србин, па ево наше славе, ако не би сложно врло често одобравали изводима дра Медаковића и Светозара Прибићевића!

Још морамо истакнути значајне изјаве гледе односа према Босни и Херцеговини. У питању народног јединства разложио је Прибићевић, како би Хрватска политиком хрватско-српске коалиције морала постати привлачивом за све Србе ове монархије. Стоји, да Хрватска сама за себе не може ништа, једнако не може напредовати ни Босна и Далмација, ако остану овако осамљене. За то би било нужно, да се хрватски и српски политичари из ових земаља, који стоје на становишту народног јединства, договоре и споразуму, како да воде јединствену народну политику сједињења.“

Дакле, види се шта хоће Прибићевић и самосталци. Прво су изрекли, да су Срби и Хрвати један народ. Сад заступају, да треба Босна и Херцеговина да се присједине Хрватској. И за тим би дошло да Срба свуда тамо и нема. То, на чему се ради, није братство Срба и Хрвата, него је то политика да нестане Срба. То је политика хрватских франковаца Ми смо видели, да политиком Хрватске и Славоније управљају људи који су против Српства и који би помагали Хрвате у тежњи, да нас Срба нестане. Хрватима би то било право и то би изазвало између нас и њих најгори рат. Па би било ни Хрватској и Славонији, ни Босни и Херцеговини, ни нама ни њима, него — трећима.

То је та вајна, нова политика Јужних Словена, коју тако увноси — „Аграмер Тагблат и „Покрет“.

Српски народни црквени сабор.

Карловци, 2. маја.

Данас је продужио свој рад српски народни црквени сабор. Самосталски саборски одбор да би доказао, како је он радио, разделио је међу посланике предлог за уредбу о свештеничкој мировини, за коју веле многи да је незгодна и да не одговара. О њој ће још бити речи. Самосталци нису били расположени, јер је Куен њиховим изасланицима Думчи и Пелешу рекао, да им не може дати гаранција да неће бити октројака...

Саборску је седницу отворио патријарх Лукијан око 10¾ часова пре подне и одредио да записник води Вељко Лукић, а говорнике да бележи Ил. Ивачковић. Присутни су били сви епископи осим Змејановића, који је болестан. Галерије су биле пуне. Патријарх је пре свега оправдао, што сабор није сазван био јесенас, као што је краљ био наредио. Вели, чланови саборског одбора били су оптерећени својим пословима, па нису доспели да раде на предлозима за уредбе, а за предлог о уредби за свештеничку дотацију и мировину требало је много времена. Осим тога није згодно, да се саборске седнице држе у Карловцима зими. Зато је са дозволом краљевом сабор сазват тек сада. Поздравља посланике срдачном добродошлицом. Затим је перовођа прочитао отписе министра-председника, који се тичу сазива сабора, и отписе кр. повереника, којим се извештава сабор, да је краљ са захвалношћу примио честитку сабора.

Сабор је устајањем и узвицима „Слава му!“ одао почаст преминулим посланицима дру Лази Цвејићу и Тоши Рајићу и наредио, да се у вароши Вршцу и у модошком срезу распише избор посланика. Извештај епархијског административног одбора вршачког, да је заказао избор посланика у Вршцу за 10. (23.) мај о. г., уступљен је одбору за предлоге. Др. Ж. Миладиновић доказује, да епарх. админ. одбор има право да закаже избор посланика. Др. Душан Пелеш тврди, да најпре мора сабор да учини расположење, па тек онда може епарх. админ. одбор да закаже дан за избор посланика.

Прочитана је оставка Јоце Вујића на посланичком мандату великосентмиклушког среза, а то чини услед својих личних и других прилика. Није примао лане дневнице и не тражи их. Патријарх предлаже, да се распише нов избор у Вел. Сентмиклушу. Др. П. Белобрк предлаже, да се не реши о тој оставци, док верификациони одбор не поднесе извештај о свршеној истрази. Мита Клицин доказује, да Јоца Вујић нема права ни да подноси оставку, јер он није био ни изабран за посланика! Њега је увукао у сабор без избора владика Летић. Стога предлаже, да се ова оставка сматра као и да не постоји, а да се позове у сабор др. Јоца Манојловић, који је већином гласова изабран за посланика у Вел. Сентмиклушу, па стога само њему и припада сентмиклушки мандат. Решено је: позвати верификациони одбор да поднесе извештај. Извештаји епарх. адм. одбора, да су за посланике изабрани у Карловцима др. Ђура Красојевић у Новом Саду др. Славко Милетић, у Ердевику др. Светислав Новак и Милан Младеновић уступљени су верификационом одбору, а у сабору су изабрани посланици поздрављени бурним усклицима: Живели! Дру Славку Милетићу подељен је допуст од 14 дана

Узето је на знање, да је краљ потврдио допуну узборном реду, даље избор Веселина Ђисаловића за главног, а Љубомира Лотића за епархијског школског референта. Самосталци су викали „живео“, кад је споменут Љубомир Лотић, а ћутали су, кад је споменут В. Ђисаловић. Отпис министра-председника о непотврди уредбе о кореничкој гимназији уступљен је одбору за предлоге. Прочитани су многи поднесци. Спомињемо молбу дра Миленка Марковића, да га сабор ослободи од војничке службе, да би могао доћи на сабор и протест Јов. Георгијевића и другова из Новог Сада против избора, дра Славка Милетића. Поднесци су уступљени разним одборима. Поп Мил. Радовић из Велике Кикинде дао је оставку у чланству митрополијског црквеног савета! Срди се, што га нису у Кикинди бирали лане за посланика.

Др. Светислав Новак не узима на знање извештај о томе, зашто сабор није сазват јесенас. Самосталци су се разметали у сабору и у „Србобрану“, да ће уредити автономију, а сад признају да нису могли да раде због својих приватних послова. Светозар Прибићевић виче: Нисмо могли! Др. Новак: Признајете да нисте могли због многих послова. А што се тиче примедбе, да зимско време није згодно, то није оправдано, јер су наши преци долазили на сабор по највећој зими онда, када није било железница. Патријарх Лукијан тврди, да је одгађање сабора за пролеће правдао он, а не саборски одбор. Др. Мил. Бабић: Узимамо на знање, да самосталци нису свршили посао, кога су се латили! Др. Душан Пелеш правда саборски одбор због нерада, па хоће да се извуче каљајући радикалски саборски одбор, али је морао признати, да су радикали спремили своје предлоге две године пре састанка сабора.

Михајло Медаковић тражи реч, да се изјасни о неповереницама, које су му послали изборници из неких општина по наредби уредника „Србобрана“ Патријарх му не да реч. Настаје граја. Сабор решава, да се Медаковићу даде реч. Износи разлоге, зашто је остао у сабору, иако су неки изборници изрекли неповерење. Њему није послата ниједна неповереница, него уреднику „Србобрана“, он нека их задене за шешир. Он нема знања, да су му дате неповереница, јер уреднику „Србобрана“ не верује. Напада Светозара Прибићевића као диктатора самосталне странке. Иако су и други свештеници честитали владици Михајлу, само је њега напао Прибићевић. Зато је морао иступити из самосталне странке. Васа и Милутин Јакшић вичу: То не спада на ствар. Медаковић Васи Јакшићу: Ћути, јер си се прославио лане као известилац верификационог одбора. Буду Будисављевићу добацује: Ћути само ти, стара либералчино, а ја

сам увек био самосталац! Половини виче: Ти си дуго лагао! А Пири Белобрку: То је безобразлук. Самосталци непрестано прекидају Медаковића. Патријарх Лукијан раздражено је тресnуо звонце и рекао: Није овде место да се пере прљав веш самосталски! Медаковић тврди, да је за њега гласало 295 изборника, а неповереницу дало му је 118 изборники, према томе је већина за њега, па зато он остаје и даље у сабору. Износи доказе, да је Светозар Прибићевић преко својих агената наручивао неповеренице, а бирачи њему говоре, да имају поверења у њега. Кад би имао поуздане доказе, да народ жели његово одступање, он би то и учинио, али се не да терорисати од Свет. Прибићевића. Пелеш говори у личној ствари, и тврди, да њега нико није присилио да Медаковићу потпише неповереницу, а готов је да му даде и сажалницу. (Миливој Бабић: Чувајте га, требаћете га још! Смех у сабору). Др. Миладин Свињарев предлаже, да се пређе на дневни ред, јер та ствар не спада пред сабор, а и непријатна је. (Верујемо!). Свет. Прибићевић брани се, али не пориче, да је диктатвр самосталие странке. Препоручује Медаковићу, да положи мандат, па ако буде изабрат поново, онда ће он, Свет. Прибићевић положити мандат (Миливој Бабић: Пристани Михаило, ако се обвеже, да ће отићи у Америку! Смех). Уједно добацује Михајлу Медаковићу да денунцира своје другове свештенике и да се ухватио за скут владике Михајла (др. Светислав Новак: А боље је да се ухватио за твој фрак! Зар не? Смех). Мих. Медаковић тражи реч у личној ствари, а патријарх му виче да се дне већ једном. Скупо је време! (Патријарху није ова ствар била пријатна, јер је одликовање владике Михајла била нека демонстрација против патријарха. Ур.) После тога прешло се на дневни ред.

Др. П. Белобрк износи, да су самосталци понудили радикалима два перовођска места, рачунајући да су се прилике промениле, па да ће и радикали бити увиђавнији и приступити заједничком раду. Самосталци су мислили, да њихова два перовође дају оставку и направе места радикалима. Међутим они су то одбили, па је ствар постала беспредметна. Можда су се радикали због тога згледали на почетку седнице, што нису бирана два перовође. На то др. Миливој Бабић одговори, да се радикали нису згледали, јер су они одбили, кад им је др. Душан Пелеш понудио два перовођска места, а нису ни мислили да траже та места, пошто остају код своје лањске изјаве: да је овај сабор насиљем изабрат и незаконито конститујисан, па неће да примају часничка места. Радикали остају у сабору да врше своју дужност и да чувају народна права, све ако већина и не буде хтела да их чува. Да су се прилике промениле, то се опажа и на већини. Др. Свет. Новак: Положимо сви мандате, па нека се обаве нови избори. (Самосталци ћуте као заливени). Др. Жарко Миладиновић протестује, што се Палчика Јовановић намеће за комесаровог заменика, јер министар-председник нема права да именује комесара. Патријарх одговара, да је по краљевој дозволи од 21. маја 1910. године одређен Палчика Јовановић за комесаровог заменика. Затим је решено, да се у уторак одржи друга седница, у којој ће се установити дневни ред. Радикали су тражили, да се већ у овој седници установи дневни ред, али самосталци нису могли, јер ни сами не знају, шта ће да раде Најрадоснije би ишли кући. (Др. Душан Поповић се злобно смејао, кад је Мих. Медаковић нападао Прибићевића.)

Арбанашки устанак.

Потврђују се гласови, које смо и ми јављали, да су у последње време на свима линијама побеђивали Арбанаси. Они су турску војску код Туза сабили у утврђене куле. Војску, која је преко Гусиња долазила у помоћ, разбили су, а остатке јој одагнали натраг преко Гусиња. Најжешћи и најкрвавији бојеви последњих дана били су у Кастратима, где је турска сила највећа, али се ти сви бојеви свршавали победом арбанашком.

Прошле недеље дошло је до окршаја између Арбанаса и турске војске у Љешу. Од стране Арбанаса учествовали су у том окршају Миридити и један део Љеша. Победили су Арбанаси

Пре пет дана пошло је из Скадра 6 батаљона турске војске у горње Кастрате. Турци су том приликом запалили и изгорели село Вукопољане. То је Арбанасе силно огорчило и отворе бој са турском војском. Бој је био врло крвав, трајао је скоро два дана, и Арбанаси су успели, да нагоне турску војску да одступи.

Највећи успех, што су га до сада Арбанаси постигли, био је последњи бој код Дечића. Шака Арбанаса снажним отпором, ретком пожртвованошћу и великом храброшћу борила се у том боју са надмоћном турском војском, које је било шест табора са две батерије и осам митраљеза. Усташи су били скоро голоруки. Бој је трајао читавих дванаест сати и свршио се са потпуним поразом турске војске. Турски војници су морали да беже са бојишта, оставивши на бојишту 300 мртвих и рањених, војничку заставу и преко 200 пушака. Од стране Арбанаса учествовало је у том боју око 500 Хота и Груда, од којих је рањено 20, а погинуло само 6.

Последњих дана стигле су силне турске трупе у Скадар, а непрестано још стижу. У Скадру је нагомилана силна војска и сада је Торгут паша прогласио преки суд у скадарском санџаку, а у Цариград јавио, да ће отпочети акцију против усташа, јер до данас то тобож није хтео, јер је био оставио рок Арбанасима за предају. Међутим Торгут паша до сада није могао да што нахуди Арбанасима, а данас се узда у силну војску нагомилану у Скадру. Положај Арбанаса је тежак, али су они спремни на отпор и иду у сусрет судбоносним догађајима смело и јуначки.

Путовање краља Петра.

Из Београда јављају, да ће српски краљ Петар 9. (22.) маја путовати преко Будимпеште и Беча у Париз у посету председнику Француске Републике Фалијеру. Краљ Петар ће у Паризу бити свечано дочекан и том ће се приликом у његову почаст приредити низ свечаности. Бечки лист „Цајт“ пише, како се његов уредник разговарао са неким дипломатом о значају посете краља Петра председнику Фалијеру. Аустријски дипломата придаје велики политички значај тој посети краља Петра, нарочито после посете његове у Петрограду Тај аустријски дипломата тврди, да једна и друга посета стоје у јакој вези и после тих посета, а одлагања посете краља Петра у Будимпешти, може се са сигурношћу тврдити, да је Србија стала уз двојни савез (руско француски) а против тројног савеза, и да ће Србија на Балкану бити устава против продирања Германства на Блиски Исток.

При повратку своме из Париза, свраћа краљ Петар у Турин, али још није утврђено, да ли ће његова посета тамо бити званична или незванична.

Прилози за Милетићев споменик.

Меленачка штедионица (деоничарско друштво) приложила је 25 круна. Срби ратари у Меленцима скупили су К 31·50, а приложили су по 1 круну: Стева Голошин, Аца Бошков, Милан Бошков, Трива Протић, Васа Немчев Милан Марјански, Марија Немчева, Милош Марјански, Ђура Буљић, Урош Адамов, Ненад Бибин, Светозар Бенгин, Васа Стојков, Бранко Исаков, Милан Нешић, Добривој Костић, Душан Лазарујка, Кузман Ђурчић, Богољуб Станков, Ника Бибић, Ђура Кромпић, Јелена Раић, Љупко Влајић и Душан Габоров; по 60 потура: Богољуб Нешић, Лаза Монашев, Урош Путић и Ана Ђорић; по 50 потура: Лаза Голошин, Пера Велисављевић и Иван Булић; по 40 потура: Жива Марјански, Ненад Мишков, Милан Бибин, Аркадија Адамов, Дина Итас, Арса Берар, и Милош Удицки; по 20 потура: Јоца Протић, Рада Иконов и Љупко Габоров. (Скупљену своту од К 56·50 предао нам је Светозар Николић из Меленаца).

Непогоде

Јављају нам из Беле Цркве, да је тамо пре десет дана падао лед, но није учинио скоро никакве штете. Но у прошли петак по подне у 3 сата се натуштило небо и дође нам у походе лед, који је како у вароши тако и у нашој околини нанео подоста штете виноградима. Од кад се више бавимо виноградарством и те непогоде почешће нас сналазе, те чине осетне штете на пољу те привреде. Храна пак у пољу је за сад врло добра, те ако тако остане, надамо се и доброј жетви.

Кратке вести.

— Бивша српска краљица Наталија, која је, као што смо већ јавили, нешто болела, пренета је из Бијарица у Париз, где ће је лечити најчувенији француски лечник.

— Српска влада у споразуму са већином у Народној Скупштини намерава да поднесе Народној Скупштини законски предлог, да се државним чиновницима забрани учествовање у политици, као што је то забрањено судцима. Између старих и млађих радикала поведени су о томе преговори.

— Кругови, којима су добро познате цетињске прилике, не верују да ће краљ Никола помиловати политичке кривце. Гласови о томе већ више пута су протуривани са Цетиња, као и данас, али се никад нису обистинили.

— Коначно је утврђено, да Босна и Херцеговина данас броје 1 милион 898 хиљада 44 душе, од којих су 904.852 мушки, а 903.192 женске. Православних има 825.338, муслимана 612.090, римокатолика 434.190, грككатолика 8136, евангелика 6337, шпањолских Чивута 8202, других Чивута 3655.

— У опћини Артанду и њеној околини (бихарска жупанија) падао је прекјуче по сата лед. Лед је врло велику штету нанео усевима и виноградима.

— На железничкој станици у Предеалу искочила су са шина поштанска кола једног особног воза. Точкови су измрцварили поштанског чиновника и влаковођу.

— Неки немачки ваздушни брод препловио је из Кенигсберга (Немачка) у Шведску и спустимо се код Халмштадта.

Брзојави „Застави“.

Стигли 2. маја.

Угарски сабор.

Будимпешта. После Смречањија говорио је министар Хазаји, те је тиме завршена расправа о прорачуну војног министарства.

Министарски савет.

Будимпешта Сутра ће бити седница министарског савета.

Суспендован поджупан.

Будимпешта. Поджупан хуњадске жупаније Погањ суспендован са свога званја.

Убијен посланик.

Бекешчаба. У подне је нападнут посланик Ахим умр'о. Браћу Жилински задржаше. Из Арада је позвана војска.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Своју гостионицу
на добром месту постојећу у **Сремски Карловци** са инвентаром и дозволом издајем под закуп одмах. За услове и цену упитати власника
Жарка Табака
646 3—3 Ср. Карловци бр. 67

СВОЈУ
ВРШАЋУ МАШИНУ
која сама ходи, **са елеватором**, 8 коњских снага јаку, кратко време употребљавана, такорећи скоро нова
ПРОДАЈЕМ.
За цену упитати
ПАУЛА ХОФМАНА
Нови Сад; Темеринска ул.
718 1—3

Адвокатска канцеларија
Др. Светозара Димитријевића
налази се
почев од 1. маја 1911. године
у Темишвару-Граду
Скарлато Павловић
стипендијском дому
(Варошхаз улица број 1.).
531 14—15

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.